

Aan de gemeenteraad

Behandeld door E. Hamelink
E-mail elske.hamelink@utrecht.nl

Datum 15 september 2021
Kenmerk 9242073
Onderwerp Toelichting raadsvoorstel nota "Grenzen stellen, perspectief bieden"
Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Utrecht is een stad om trots en zuinig op te zijn. Mensen wonen, werken en verblijven graag in onze ondernemende stad. We zijn zuinig op wat Utrechters in bijna 900 jaar hebben opgebouwd en dat geldt ook voor de veiligheid en leefbaarheid van de stad. We werken daar als gemeente met onze partners iedere dag hard aan.

Onze stad kent helaas ook een keerzijde: we zijn ook een draaischijf in de (inter)nationale cocaïnehandel. In Utrecht zijn zo'n 50 criminele samenwerkingsverbanden actief van de in totaal 150 in de politieregio Midden-Nederland. De toegenomen drugsgerelateerde criminaliteit zorgt voor ontwrichtende effecten in de stad en daar maken we ons als college grote zorgen over. Drugshandel gaat om enorme bedragen en is onlosmakelijk verbonden met excessief geweld (zoals liquidaties en beschietingen) en andere vormen van criminaliteit. Zo bleek er hier een 'hogeschool' voor ram- en plofkraak te zijn om te leren met explosieven een geldautomaat op te blazen. Jonge (kwetsbare) mensen worden de wereld van de drugscriminaliteit in gezogen en realiseren zich daarbij niet dat een ogenschijnlijk onschuldig klusje grote gevolgen kan hebben. We hebben voorbeelden van het witwassen van deze criminele geldstromen en het risico op een toename van de verwevenheid van onder- en bovenwereld is groot. De noodzaak om ons daar tegen te weren, is de afgelopen periode groter geworden.

Utrechtse aanpak: Grenzen stellen en perspectief bieden

De nota "Grenzen stellen, perspectief bieden" beschrijft een meerjarige aanpak die naar onze mening hard nodig is om de veiligheid en leefbaarheid in onze stad te vergroten. U heeft hierover een raadsvoorstel ontvangen. De aanpak is opgesteld in nauwe samenwerking met partners in het zorg- en veiligheidsdomein, het Rijk en private partners. Voor deze nota is gebruik gemaakt van het rapport van Bureau Broekhuizen (zie bijlage) waarin actuele cijfers, analyses en onderzoek naar drugscriminaliteit van gemeente, politie en partners is samengebracht.

Uitgangspunt voor de aanpak is dat grenzen stellen en perspectief bieden hand in hand gaan. Zonder preventie geen duurzame oplossing en zonder stevige grenzen heeft preventieve inzet op bepaalde personen, families of gebieden geen nut. Gemeente en partners hebben elkaar nodig, versterken elkaar en zetten zich gezamenlijk aan deze lange adem aanpak.

De menselijke maat is vaak bepalend voor succes: aandacht loont. Het sociale karakter dat onze stad kenmerkt, is dan ook cruciaal bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Bijvoorbeeld door mensen die een uitweg zoeken uit de criminaliteit perspectief te bieden door het begeleiden bij het zoeken naar werk of een opleiding. We zetten in op een effectief vangnet vanuit professionals uit het zorg- en veiligheidsdomein én vanuit de kracht van de samenleving met inzet en betrokkenheid van ondernemers, bondgenoten en ouders. We kiezen hiermee voor een aanpak die past bij de kracht van de stad: zacht waar het kan, streng waar het moet. Dit doen we in gezamenlijkheid met partners met wie we optreden als Eén Overheid zowel vanuit zowel bestuurlijk als strafrechtelijk oogpunt.

Twee pijlers

Ons college stelt voor om te focussen op twee pijlers: het doorbreken van de criminele carrières en het doorbreken van criminele geldstromen.

Doorbreken criminele carrières

Rekrutering van jongeren voor een criminele organisatie gebeurt subtiel, in eigen buurt of via school. Wanneer jongeren ook nog eens geen startkwalificatie hebben, met schulden kampen of een licht verstandelijke beperking hebben, zijn zij een extra aantrekkelijk doelwit. Voorkomen dat iemand het criminele pad op gaat, is natuurlijk veruit het beste. Dus we blijven vol inzetten op die preventie, via voorlichting in het basisonderwijs (Kapot Sterk ¹), de inzet van jongerenwerk, buurtteams en andere activiteiten.

Daarnaast focussen we samen met onze partners op de groep 'doorgroeiers' jongeren/ jongvolwassenen die al met één been in de criminaliteit staan en waarbij het risico groot is dat ze verder doorgroeien. We brengen deze personen in kaart, houden ze vast en laten ze niet los. Niet de aanpak of organisaties staan centraal, maar de persoon en zijn gezin/sociale netwerk, zijn problematiek, mogelijkheden en levensloop. We starten daarnaast met een aanpak op een aantal criminele families. Ook hier willen we met de partners (gelijktijdige focus) vol inzetten op motivatie om ze uit de criminaliteit te halen en houden waarbij we de menselijke maat niet uit het oog verliezen.

We implementeren erkende interventies in Utrecht en verkennen de mogelijkheden voor nieuwe interventies, zoals:

- Een netwerk van 'credible messengers' die mensen met crimineel gedrag op de juiste manier kunnen motiveren een ander pad te bewandelen. Dit vraagt om specifieke competentie en ervaringsdeskundigheid.
- We verkennen de inzet van jobcoaches (buiten en in detentie) die in staat zijn criminele personen te motiveren, intensief te begeleiden en te verbinden aan werkgevers. Daarnaast spannen we ons in om stage/ opleidingsplekken met 'status' te realiseren waarbij bij positieve afronding en geen recidive ook een baan aangeboden wordt. Denk hierbij aan de opleidingen en banen zoals het werken als een barista, het werken op Hoogte en professioneel duiker.
- Er is onduidelijkheid over voor welke banen een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) nodig is en de VOG wordt als belemmering ervaren om aan het werk te kunnen. Samen met het RIEC en het ministerie van J&V bekijken we hoe we jongeren en professionals kunnen voorlichten over de (on)mogelijkheden rondom de VOG. Daarnaast zijn we met het ministerie van J&V in

¹ Onderwijsprogramma om jonge jeugd bewust te maken van de minder aantrekkelijke kanten van een criminele loopbaan

gesprek over de mogelijkheid om een pilot te starten waarbij drempels voor het verkrijgen van een baan worden weggenomen, dit als vervolg op de [raadsbrief](#) van 10 maart 2020.

- We bieden opleiding, sport en dagbesteding aan die aansluiten bij de leefwereld en talenten van deze jonge mensen. We gaan een tiental sport- en dagbestedingstrajecten starten bij o.a. “The Colosseum” (een gespecialiseerde sportacademie waar boksen wordt gecombineerd met opleiding in samenwerking met MBO scholen) en “Alleen jij bepaalt wie je bent” (een combinatie van sport en gedragsontwikkeling met als doel het voorkomen van de ontwikkeling van delinquent gedrag bij kwetsbare jongere).
- In samenwerking met o.a. de reclasseringsorganisaties (3RO) verkennen we interventies zoals wijkrechtspraak en een online schuldenrechter, een Multidisciplinair Toezichtteam en inzet van vrijwilligers uit de eigen omgeving van de persoon.

Doorbreken criminele geldstromen

De tweede belangrijke pijler van de aanpak is het doorbreken van criminele geldstromen. Het is ongelooflijk complex te achterhalen waar deze grote sommen geld neerslaan. We werken waar nodig en mogelijk samen met private partijen en brengen binnen de wettelijke (privacy)kaders informatie uit zoveel mogelijk bronnen bij elkaar om dit meer inzichtelijk te krijgen. We zijn versterkt aanwezig daar waar de problemen het grootste zijn en bieden handvatten aan ondernemers en bewoners om de weerbaarheid te versterken. Een greep uit de nieuwe of intensivering van bestaande interventies:

- We starten een pilot met de Rabobank om meer inzicht te krijgen in kwetsbare branches voor witwassen.
- We zetten in op het vergroten van weerbaarheid in brede zin door het voeren van o.a. ‘Knock and Talk’ gesprekken met ondernemers en het organiseren van trainingen voor ondernemers en professionals.
- Zichtbare en gerichte inzet van het bestuurlijk instrumentarium: handhaving op basis van vergunningen, inzet van de sluitingsbevoegdheid (Opiumwet, APV), controles op het digitaal opkoopregister, opleggen van gebiedsverboden, controles op de basisregistratie personen.
- Gefocuste inzet in twee kwetsbare gebieden: bedrijventerrein Nieuw Overvecht en de Amsterdamsestraatweg. Deze gebieden geven we een extra impuls omdat deze uit analyse naar voren komen als kwetsbaar voor criminele inmenging. In die gebieden gaan we informatie- en risicogestuurd (en daarmee gericht) ons bestuurlijk instrumentarium inzetten om barrières op te werpen voor criminele inmenging en het daarmee aantrekkelijker te maken voor bonafide ondernemers. De lessen die we daar leren, benutten we vervolgens voor de hele stad.

Vervolg

We hopen de urgentie van de problematiek voldoende te hebben geschetst. De rol die Utrecht speelt, heeft helaas ook landelijke impact. We halen de banden met het Rijk dan ook extra aan om gezamenlijk een vuist te maken. We realiseren ons ook dat we de ambities uit dit meerjarige offensief niet kunnen waarmaken met de huidige financiële middelen. Dat geldt ook voor onze partners. De capaciteit bij partners in de strafrechtketen staat (juist deels als gevolg van de beschreven problematiek) al onder forse druk zónder de intensivering van de aanpak. Tegelijkertijd ziet iedereen de problematiek en daarmee de noodzaak van een stevige impuls om de veiligheid en leefbaarheid in de stad op peil te kunnen houden.

In de komende periode werken we samen met betrokken partners meer in detail uit wat van iedere partner nodig. De aanpak verder vormgeven doen we uiteraard ook samen met de inwoners en ondernemers van de stad, dit zijn uiteindelijk de meest cruciale partners die we hebben. We kijken uit

Burgemeester en wethouders

Datum 15 september 2021
Ons kenmerk 9242073

naar de bespreking van de nota in uw raad en zijn graag bereid om in voorbereiding daarop een verdiepende bijeenkomst te organiseren.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,